Poštnina plačana v gotovini | LETO LVIII | V Ljubljani, v četrtek 27. novembra 1930 | ŠTEV. 272 | 2. izdaja | Cena 1 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 120 Din, za inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/II

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Obsodba kapitalizma

Praški nadškof Franc Kordač je dovolil razgovor gospodu Alojziju Huspeku, zastopniku mednarodne kinematografske vzgojne zveze, ki je daleč izven Češkoslovaških meja vzbudil najživahnejše časopisne komentarje.

Odličen zastopnik Češkoslovaške Cerkve, čeprav je že v letih, je vendar po duhu popolnoma mladosten. Le poglejmo njegove izjave:

»Protestanti so v dobi njihove lažne reformacije zaradi tega tako hitro napredovali, ker so se takoj s pravim razumevanjem poslužili tiska, ki je bil prav takrat iznajden. Nekaj podobnega se danes more reči o iznajdbi filma. Ko bi bil sv. Pavel danes na svetu, bi se ga brez dvoma poslužil kot najboljšega propagandnega sredstva za širjenje idej. To so spoznali tudi boljševiki, ki žanjejo ogromne uspehe ravno s pomočjo kinematografske propagande. Poznate ruske filme? Popisujejo vam človeško bedo tako nazorno in živo, da mora gledavec, tudi če je ne občuti, biti prepričan o nujni potrebi, da se izboljša sedanji družabni red. Žal, da katoličani premalo pojmujemo pomen filma. **Katoliška kinematografija se ne sme omejiti na nekaj svetniških biografij, kakor sedaj dela, in par enoličnih zgodovinskih storij, ampak bi morala poseči v življenje in se pred vsem pečati s perečimi socialnimi vprašanji.**«

Ko se je msgr. Kordač dotaknil socialnega vprašanja, je določneje o tem aktualnem problemu razvil svoje nazore.

»Mi živimo v stoletju kapitalizma, ki je povzročil pavperizem, to je splošno obubožanje delavnega razreda. Trpe pa revščino in pomanjkanje katoličani prav tako kakor socialisti in marksisti. Ljudski množici ne manjka samo materijelnega kapitala, ampak tudi duhovnega, in to jih vodi v obup. Pod vplivom vojnega in povojnega materijalizma je človeški duh bil potisnjen k tlom. Čut človečanstva in ljubezni pa je propadel. Mi smo v nevarnosti, da zapademo v temo barbarstva. Zato je treba, da iščemo prenovljenja in pomlajenja sredi propadajoče civilizacije. Kakor je v gotovem času klica krščanstva prinesla prenovljenje grškega in rimskega sveta, tako mora tudi moderni čas s pomočjo krščanstva doživeti prenovljenje svoje propadajoče kulture.

Kristus je rekel apostolom: »Vi ste kvas.« Govoril je o gorčičnem zrnu, iz katerega zraste veliko drevo. Čisto drugačno zrno je bil socializem, usoden kvas je boljševizem. Ruski boljševiki dobro vedo, da so sedanje socialne prilike najboljši teren, da ga prekvasijo s svojimi idejami.

Mi živimo v dobi sebičnosti in propadanja. Ta propad se vrši največ pod vplivom nemoralnega kapitalizma, nakopičenega od oderuhov in spekulantov, ki so se združili v banke in kartele. Ves kapital, ki leži neizrabljen, je sad rodovitnega dela delavskih rok in inteligence uradnikov. Mesto, da bi služil napredku, je postal glavni vzrok obubožanja in propadanja. Sem brez predsodkov proti kapitalizmu, a hotel bi, da postane kapital zopet rodoviten in da oplemeniti delo. Pravičen gospodarski zakon je bil dan človeštvu na prvih straneh starega testamenta. Tam stoji napisano: »Bodite gospodovalci in ne hlapci!« Danes pa ne vlada red, ampak kaos.

V čigavi službi je danes vsa človeška razumnost? Vdinjana je kapitalu in materiji. Kapital se je polastil vseh domen človeškega duha: Tehničnih iznajdb, znanstvenih odkritij, novih metod dela. Tako se vse tisto, kar bi imelo prinesti človeku blagoslov, spreminja v njegovo prokletstvo. Nisem sovražnik stroja, vem kaj more doprinesti k napredku, toda oni delavci, ki so v Londonu razbili prve stroje, so s pravilnim prividom zrli v bodočnost, ko jim bodo taiste mašine nekega dne odvzele kruh, nje same pa pahnile v revščino in obup.

V cvetoči industriji in tehniki ne vidim v resnici še nobenega napredka, dokler je človek, ki bi moral biti gospodar, v resnici njen suženj in dokler ni stroj tisti, ki služi človeku, ampak je človek suženj stroja.

Človek ima svobodno voljo. Ima razum in pamet. Žene ga za napredkom. A to, kar se danes imenuje napredek, zastruplja množico duševno in moralno. Ena prvih poglavitnih dolžnosti države je, da vzgaja človeštvo k pametni demokraciji in da mu dvigne dušni in umski nivo. Javna blaginja mora biti najvišji zakon države.

Celo Marx, čeprav je veroval v egoizem kot bistveni pogon življenja, je napisal: »Denar ne rodi otrok!« Naš čas pa ne razume nenravnosti obresti. Reven človek je danes igrača oderuhov, ki nočejo priznati, da ima tudi najbolj reven človek pravico do življenja, kruha, obleke in do družine. Kdo more danes zagotoviti delavcu, da bodo imeli njegovi otroci jutri kaj jesti in da jim ne bo treba trpeti pomanjkanja kakor ga trpe danes.

Hvala Bogu, da so tudi med kapitalisti ljudje, ki poznajo revščino svojih delavcev in jim priznajo njihove upravičene zahteve. So nekateri, ki razdele sad skupnega dela in grade prostorna stanovanja, kopališča, čitalnice itd. Toda kaj so ti nekaterniki v primeri s splošnim marazmom materijalizma!

Mi se danes nahajamo na preokretu zgodovine, kakršnega še ni bilo od preseljevanja narodov. Preseljevanje narodov je razrušilo grško-rimski svet. Tedaj je krščanstvo vstalo iz morja prelite krvi. Veliki dogodki vstajajo često iz krvavih konfliktov. Taki predznaki velikih idejnih borb so tudi danes, ko Sovjeti z vsemi silami skušajo zanetiti svetovno revolucijo in priklicati nad Evropo katastrofo, ki bi zrušila vse dosedanje idejne temelje.

Gorje narodom, katerih državniki ne predvidevajo te katastrofe. Gorje narodom, katerih državniki sicer vidijo grozečo nevarnost, a ji ne posvečajo zadostne pažnje. Naš čas je zrel za svetovno revolucijo. Ako ne bodo vladajoči in kapitalistični krogi sprejeli krščanstva, bo ves svet ugonobljen v rdečem morju ognja in krvi.«

Naravno je, da so ta markantna izvajanja praškega nadškofa izzvalo najrazličnejše komentarje. Izjave nadškofa je v celoti ponatisnil tudi vatikanski »Osservatore Romano«.

Združene države Indije na obzorju

Nepričakovan razvoj vseindijske konference - Princi sprejeli idejo federacije Kako pa z nacionalisti

London, 26. nov. or. (Izv. »Slov.) Danes dopoldne se je po mestu raznesla vest, da namerava po končani vseindijski konferenci ministrski predsednik Mac Donald odložiti predsedstvo vlade in izposlovati od kralja, da ga pošlje za podkralja v Indijo. Akoravno je ta vest fantastična v najvišji meri vendar pravilno slika razpoloženje, ki je zavladalo po vsej angleški javnosti, ko so prve dni vseindijske konference dokazali, da indsko strašilo prav za prav ni tako grozovito, kot so ga nekateri naslikali. Širokih plasti angleškega naroda se je polastila neke vrste romantika, ki bo povzročila novo emigracijo v to »deželo misterijev«.

Proti vsakemu pričakovanju, tudi onih, ki so vedno ostali optimisti, se je namreč izkazalo, **da so prvi sestanki že rodili idejo federativne oblike Indije, uspeh, ki bi bil že neprecenljive vrednosti, če bi ga bila konferenca sprejela na koncu svojega zasedanja.** Največja težava, s katero se je imela boriti britanska vlada, je obstojala v tem, kako urediti razmerje indijskih princev do dežel, ki stojijo pod direktno upravo Velike Britanije. Princi imajo le zelo rahle zveze z Anglijo. Vežejo jih samo pogodbe, s katerimi je Anglija prevzela zunanje zastopstvo in vojaško zaščito, drugače pa so samostojni vladarji, katere indski parlament v Delhih in indski podkralj v Simli ne briga v ničemur. Ko je v imenu angleške vlade Sir John Simon prepotoval Indijo, da bi predložil načrt za bodočo ustavo, je obstal pred vprašanjem, kakšno stališče bodo zavzeli princi. Simonov načrt torej obsega ureditev britanskega dela Indije, kateremu bi se pozneje in posamezno priključili v obliki zveznih držav tudi vladavine princov.

V Londonu so pa princi enoglasno in takoj spočetka, še predno jih je sploh kdo začel prigovarjati, sprejeli idejo indske federacije in ustanovitev brez odlašanja centralne vlade zedinjenih držav Indije. Zasluga za ta razveseljivi preokret gre brez dvoma indskemu podkralju, ki je vedno poudarjal, da se mora indskim narodom zaupati, ter angleškemu prvemu ministru Mac Donaldu, ki je pokazal neverjetno razumevanje za indske težnje.

Do sedaj so vsi zagovarjali to idejo. Niti en sam glas se ni slišal na konferenci, ne od strani angleških delegatov, ne od strani indskih zastopnikov, ki bi bil govoril nasprotno. **Glede federativne organizacije indskega cesarstva obstoja torej enoglasna harmonija.** Pokazale se bodo težave seveda v podrobnostih, ker britanski del Indije želi čim ožjih vezi z Anglijo, med tem ko princi ne želijo, da bi prišli pod vpliv angleške vlade, češ da jih veže na Anglijo samo osebnost britskega kralja, kateremu, in samo njemu, so prisegli zvestobo. **Prišle bodo tudi težave gospodarskega značaja. Dosedaj so princi uvažali svobodno, kakor so želeli inozemsko blago v svoje države. V slučaju federacije pa bi se znalo pripetiti, da bi osrednji parlament nastavil enotno za celo Indijo carinske tarife na gotovo blago.** Ta vprašanja, ki so za prince bolj vprašanja prestiža kot pa načelnega značaja, bo treba rešiti še prej, predno bo mogoče misliti na federativno ustavo Indije.

Sedaj, ko je federativna ideja sprejeta od vseh delegatov, bo treba odločiti, **če naj je federativna vlada odgovorna vseindskemu parlamentu, ali pa kakemu zastopniku angleškega kralja in cesarja.** Med angleškimi delegati jih je mnogo, med njim tudi Sir John Simon in cela vrsta bivših podkraljev, ki so mnenja, da naj ostane vlada podvržena vsaj za gotova vprašanja, kot je recimo obramba države in pa državne finance, indskemu podkralju. **Toda indski delegati z ogorčenjem zavračajo take misli, oni enodušno zahtevajo zvezno vlado, ki bo odgovorna samo državnemu zboru. Kriza v indski konferenci bo torej izbruhnila, in je deloma že izbruhnila, ravno glede te zelo važne točke.**

Delegacije se zavedajo, da ekstremistov ni na konferenci in da bo vse delo zastonj, če se jim ne posreči prinesti seboj v Indijo vsaj neke vrste avtonomijo. Če pa se zedinijo vsaj v gotovih točkah na samovlado indskih držav potom zveznega parlamenta, potem, tako upajo, ne bo več težko, obvladati ekstremistične struje, ki zahtevajo popolno neodvisnost Indije.

Velik potres na Japonskem

Več sto mrtvih in ranjenih — Pomanjkljiva poročila

Tokio, 26. nov. AA. Uradno razglašajo, da je potres zahteval 223 človeških žrtev, 146 oseb je bilo ranjenih, 6 oseb pogrešajo. Mnogo zgradb je bilo porušenih in poškodovanih.

Središče potresa je bilo v Missimi, kjer so od 10. novembra dalje zabeležili po 300 rahlih potresnih sunkov na dan. Mnoge naselbine so postale žrtve požarov. Iz ostalih, po potresu prizadetih pokrajin, manjkajo poročila. Železniške in telefonske zveze so prekinjene. V Atamiju so nastali novi vrelci, ki bruhajo vročo vodo. Usoda 300 delavcev, zaposlenih pri gradnji predora v bližini Atamija, je negotova. Vhod v predor je zasut. Potresna opazovalnica je ugotovila, da je trajal glavni potresni sunek 30 minut.

London, 26. nov. kk. »Exhange Telegraph« poroča, da je bil velik potres na japonskem polotoku Izo, pri katerem je po dosedanjih vesteh bilo preko 200 človeških žrtev. Tokio, ki je oddaljen od centruma potresa 100 milj, in Yokohama sta čutila potresne sunke od štirih zjutraj dalje. Vse zveze s polotokom so pokvarjene. Železniške proge so na mnogih mestih razdrte, brzojavne in telefonske zveze pa prekinjene, radi česar še ni mogoče dobiti podrobnih vesti. Tujce so spravili na varno v pokrajini Miyankshite in Hakona. V Mishimi in Mumadzu so ustavili ves železniški in cestni promet.

Belgrad, 26. nov. AA. Snoči ob 20.26,21 je zabeležila potresomerska postaja na Tašmajdanu začetek potresa v daljavi 8000 km od Belgrada (na Japonskem). Maksimum gibanja v Belgradu je bil 20.57,38, konec pa 21,5. Maksimalni premik zemlje je znašal 37 mikronov.

London, 26. nov. kk. Oficielno se navaja število smrtnih žrtev po potresu na Japonskem z 223, število ranjenih pa s 146. V mnogih okrajih so se radi potresa sprožili plazovi, ki so porušili nekatera poslopja. Najhuši je bil potres v mestu Mishima, v katerem je bilo porušenih 120 hiš in kaznilnica, iz katere so se rešili samo trije kaznjenci. Palača japonskega cesarja Mianošita je deloma porušena. V Jumoti se je porušil tempelj in pokopal pod seboj svečenika in dva moška.

Spanija na robu revolucije

Krvavi upori in stavke — Vojaštvo na ulicah

Madrid, 26. nov. kk. Do 10 dopoldne so bile danes zasedene po vojaštvu in policiji vse glavne ulice in trgi v Madridu. V policijski direkciji je bila po polnoči tajna seja, katere se je udeležil tudi poveljujoči general. V pristanišču Santa Cruz de Teneriffa so bili zadnje dni neprestani nemiri, ker španska prekomorska paroplovna družba ne pusti več pristajati svojim parnikom v tem pristanišču, radi česar je tamkajšnje prebivalstvo gospodarsko oškodovano. V Madridu so množice demonstrirale proti prometnemu ministru. Včeraj je prišlo do krvavega spopada z množico, katero so še povečali studenti, ki so prišli v velikem številu iz drugih vseučiliških mest. Metali so na orožništvo in policijo kamenje, nakar je moralo orožništvo oddati več salv. Trije delavci so bili ubiti, mnogo oseb pa je bilo ranjenih. Nato je bila proglašena generalna stavka.

Pariz, 26. nov. kk. V »Journalu« je objavljen intervju, v katerem španski ministrski predsednik Berenguer najodločneje demantira vest, da je bilo poslanih v Madrid več tisoč mož zanesljivih vojaških čet, ker so se bali v Madridu vstaje. Berenguer izjavlja, da je prišlo v Madrid samo nekoliko stotin izvežbanih vojakov, da bodo oskrbovali potrebno varnostno in stražno službo, ker se vsako leto pošiljajo rekruti iz Madrida v zunanje garnizije, dočim ostajajo izvežbani vojaki v Madridu samem. Tudi se demantira, da bi bila dva madridska polka razorožena radi svoje nezanesljivosti. Vojska je brezpogojno zvesta kralju.

Moskovski proces

Obtoženi priznavajo krivdo

Moskva, 26. nov. ž. V procesu proti inž. Ramzinu in tovarišem zaradi protirevolucionarne blokade se v obtožnici predlaga smrtna obsodba za vse obtožence. Procesu prisostvuje večje število diplomatskih zastopnikov. Od francoskega poslaništva sta navzoča dva uradnika. Državni tožitelj Krilenko je izjavil, da so obtoženci hoteli ustanoviti novo meščansko republikansko vlado, v kateri bi bili general Djenikin, Lukinski, poveljnik Milenkov in Rjabušinski. Uradno se poroča, da so vsi obtoženci na vprašanje, če so krivi, izjavili, da so krivi in da bodo pred sodiščem govorili.

Moskva, 26. nov. kk. V velikem procesu v Moskvi se je danes začelo zaslišavanje obtožencev. Kot prvi je izpovedal glavni obtoženec Ramzin, kakor da bi predaval na vseučilišču. Ramzin izpoveduje v svojem predavanju z istimi tezami, govorniškimi figurami itd., kakor jih opisuje obtožnica. Ramzin opisuje natančno tako, kakor je v obtožnici delovanje kontrarevolucionarnega inženerskega društva, zveze z industrijskim odborom, z emigranti v Parizu, avdience pri Poincareju in Briandu, njegove sestanke v Parizu z emigrantskim generalom Lukovskim in s pooblaščencem francoskega generalnega štaba, polkovnikom Richardom. Po triurni razpravi je bila seja odgodena na jutri in bo Ramzin nadaljeval s svojimi izjavami.

Šolje pri kralju in predsedniku vlade

Belgrad, 26. nov. l. Zagrebški nadškof dr. Bauer, djakovski škof Akšamović, ljubljanski škof dr. Rožman in splitski škof dr. Bonefačič so v teku današnjega dne najprej imeli daljšo konferenco z zunanjim ministrom dr. Vojo Marinkovičem, popoldne pa s kmetijskim ministrom dr. Frangešem, ministrom za gozdove in rudnike ing. Sernecem ter s pravosodnim ministrom dr. Srskičem. Končno so bili sprejeti od predsednika vlade, generala Petra Živkoviča.

Ob 5 popoldne je bil nadškof dr. Bauer v imenu episkopata sprejet od Nj. V. kralja v avdienco. Ob 6 zvečer je bil sprejet v avdienco splitski škof dr. Bonefačič, ki se je Nj. V. kralju zahvalil za visoko odlikovanje, ki ga je nedavno dobil. Škofje ostanejo še jutri v Belgradu in bodo imeli ponovne konference s Srskičem.

Konferenca avstrijskih škofov

Dunaj, 26 nov. kk. Pod predsedstvom kardinala, nadškofa dr. Piffla se je začela včeraj konferenca vseh avstrijskih škofov. Izostal je samo linški škof dr. Gföllner, ki se je opravičil zaradi bolezni. O dnevnem redu te konference se čuje samo, da je zelo važen, vendar se o vsebini molči.

Imenovanja

Belgrad, 26. nov. l. Napredoval je za profesorja ljubljanske univerze na filozofski fakulteti dr. Albin Šarija v 4 a. l. Z odlokom prosvetnega ministra je imenovan za uradnika sekcije za vzdrževanje proge v Ptuju v 8. l. Viktor Kladnik. Za uradnika pri državnem ravnateljstvu v Belgradu je imenovan Miljutin Vajda.

Izvoz živine v Avstrijo

Belgrad, 26. nov. l. V zvezi z razširjenjem vesti, češ, da je avstrijska vlada prepovedala prevoz živine iz posameznih delov naše države, je kmetijsko ministrstvo, oddelek za veterinarstvo, demantiralo to vest, ker se ta prepoved nanaša samo na konje, ki so oboleli. Prepoved se nanaša na 27 okrajev, večinoma iz donavske banovine. Iz vseh ostalih okrajev pa je uvoz dovoljen.

Vseljevanje v Ameriko se popolnoma ukine?

Washington, 26. nov. ž. »United Press« poroča, da je predsednik Hoover izjavil, da je treba revidirati zakon o vseljevanju. Vseljevanje naj bi se namreč popolnoma ukinilo, kakor to predlaga Reed, s čemer se predsednik popolnoma strinja.

Tatovi draguljev v Zagrebu

Zagreb, 26. nov. ž. Policijski organi so danes aretirali nekega mladeniča, pri katerem so našli večje množine zlatnine. Preteklo noč je bilo vlomljeno v razstavno okno draguljarja Polaka v Praški ulici in okradeno blago v vrednosti 6—8 tisoč Din. Policija je obvestila vse draguljarje o tatvini. K nekemu draguljarju je prišel danes dopoldne nek mladenič in mu ponudil v nakup zlatnino. O tem je bila obveščena policija, ki je prišla mladeniča takoj aretirati. Aretiranec se je dva meseca potikal že po Zagrebu brez posla. Po zabeležkah, ki jih je imel pri sebi, se je ugotovilo, da je v teh dveh mesecih porabil 10.000 Din. Denar mu je pošiljala neka žena iz provincije, ki mu je pisala dopisnico, da mu ne more več pošiljati denarja. Kje se nahaja zlatnina, se bo ugotovilo pozneje.

Dunajska vremenska napoved. Severne Alpe: Različno oblačno. Višja temperatura. Gorki vetrovi. Južne Alpe: Večinoma oblačno. Milo vreme. Najbrže padavine.

Konec laponske revolucije

Finska na zgodovinskem razpotju — Nova zakonodaja proti komunistom in pučistom — Državljani prvega in drugega razreda

Varšava, 25. novembra. (Izv. »Slovencu« — ne). Vaš dopisnik je imel priliko, razgovarjati se z vršilcem dolžnosti finskega poslaništva v Varšavi, ki je bil tako ljubeznjiv in mu je razložil sedanji položaj finske republike.

»Finska leži ob meji sovjetskega gospostva. V tem je že začrtan njen celotni položaj. Bližina sovjetske unije je povzročila, da se je na Finskem v zadnjih letih zelo razpasel komunizem, tako da se je bilo bati, da sploh onemogoči ustavno delo vlade in s pomočjo od zunaj plačane revolucije dovede do komunistične samovlade. Velika večina finskega naroda je kmetska in globoko verna. Inozemski svet se je dostikrat čudil, kako je mogoče, da je pri konservativnem finskem kmetu zadobila toliko zaslombo socijalno najbolj nevarna stranka. Socijalizem še danes šteje 66 poslancev v državnem zboru. Temu se je moral napraviti konec. Inicijativa je prišla iz krogov kmetov samih, ki so se organizirali pod imenom Lappo stranke pod vodstvom svojih dušnih pastirjev ter zasedli glavno mesto, prisilili vlado, da je odstopila, razpisali nove volitve, ki sicer niso dale absolutne večine laponski stranki, a so vendar omogočile celo vrsto zakonov, ki za bodočnost izključujejo vsak razvoj komunističnih idej med finskim narodom kakor tudi vsake druge poskuse, najsi pridejo od katerekoli strani, da se izvede kakšna nacijonalistična fašistična diktatura. Finski narod je demokratičen in hoče svoje demokratične pravice in svoboščine uživati v miru, tako da ne bo vedno izpostavljen notranjim nemirom.

Novi državni zbor je torej sprejel takozvano »laponsko zakonodajo«, ki obsega najprej zakon o zaščiti republike, potem zakon o svobodi tiska in svobodnega združevanja, nadalje zakon o volivni reformi, ki prepoveduje komunističnim kandidatom vstop v parlament, in zakon o delovanju državnega zbora.

Nekateri očitajo Finski, da je z novimi zakoni ustvarila dvoje vrst državljanov, toda težko je zagovarjati mnenje, da naj imajo komunisti v državi iste pravice kot vsi drugi, ker njih glavni namen je, da države strmoglavijo v anarhijo. Ali naj država svoje grobokope še nadari?

Ko se bo sedanje ljudsko gibanje kmetov umirilo, potem se marsikaj lahko ustavnim potom zopet spremeni. Tega se je zavedal tudi socijalistični voditelj Tamer, ko je glasoval za novo zakonodajo, ker bi v nasprotnem slučaju nič ne oviralo kmetski pokret, da seže po izdatnejših sredstvih. Finska se je torej zavarovala proti vsaki prekuciji, najsi pride od desne ali od leve, onemogočila je vsako diktaturo, naj se naslanja na en stan ali na drugi, zasigurala je narodu svobodno uživanje državljanskih pravic, popolno svobodo vesti in sedaj lahko mirno gleda v bodočnost, ker si je svesta, da bo nepremagljiv branik zapadne Evrope proti razdirajočemu boljševizmu.«

Helsingfors, 26. nov. ne. Po deželi vlada veliko veselje, ko se je razširila vest, da so laponski zakoni sprejeti v celoti. Kmetje se vračajo na svoje delo v pokrajino jezer in v gozdove. Moskovska »Pravda« opozarja, da bo morala Finska nositi posledice, ker je z brutalno silo zadušila pokret komunističnih delavcev in kmetov. Sovjetska Rusija preganjanih bratov ne bo pozabila in morda čas ni več daleč, ko bo komunizem zopet v časteh v finski republiki in v državah preko nje.

Riga, 26. nov. ne. Kmetski pokret, ki je nedavno ogrožal Estonijo in Latvijo, je dal znake pomirjenja, ker sta obe vladi pokazali, da hočeta uporabiti vsa zakonska sredstva, da ohranita državi pred komunističnimi prekucijami povzročenimi od številnih agitatorjev, ki neprestano in kljub vsej pazljivosti obmejne policije prihajajo iz sovjetske Rusije.

Helsingfors, 26. nov. ne. Po vesteh, ki prihajajo iz Švedske in Norveške, vlada v obeh državah največje zadovoljstvo nad uspehom laponskih kmetov, ki so v zgodovinskem trenotku posegli v boj, da zabranijo razširjenje komunističnih idej po severni Evropi.

Zveza Italije in Nemčije?

Pariz, 26. nov. AA. »Ordre« javlja, da je iz dobro informiranega vira doznal, da bosta Italija in Nemčija v najkrajšem času sklenili zavezniško pogodbo. Minister Grandi da je nekim novinarjem v Ženevi izjavil: Ker ne gre s Francijo, zato Italija vendar ne more ostati izolirana.

Francosko-italijanska pogajanja

Pariz, 26. nov. ž. Francosko italijanska pogajanja za ureditev znanega spora se slu beno niso nadaljevala. Vendar so se v že evi za časa zasedanja razorožitvene konference francoski in italijanski delegati v zasebnih razgovorih večk at dotaknili teh vprašanj. Ameriški in angleški delegati so si prizadevali, najti kompromisno formulo, na podlagi katere bi se to vprašanje likvidiralo. Kakor poroča poročevalec »Echo de Paris« svojemu listu, se je sedaj ta formula našla.

Zanimivosti iz sovjetske diplomacije

London, 26. nov. kk. »Daily Mail« poroča, da je ruska tajna policija poslala pretekli teden tri svoje zastopnike v London, da primejo poslanika Sokolnikova in ga odvedejo v Moskvo, kjer se bo moral zagovarjati zaradi njegovih tajnih pisem, ki jih je pošiljal Rikovu in jih je tajna policija zajela. Poslanik Sokolnikov pa je svoje »goste iz Moskve« zaprl v poslaništvu, kjer se nahajajo še sedaj.

V Nemčiji 3 in pol milijona brezposelnih

Berlin, 26. nov. AA. Število brezposelnih je naraslo v drugi polovici novembra na 3484 milijonov, t. j. za 230.000 več kot v prvi polovici.

Poljski častniki v Bukarešti

Varšava, 26. nov. kk. Šef poljskega generalnega štaba Pistor biva že več dni z večjim številom poljskih častnikov v Bukareštu, da nadaljuje z romunskim generalnim štabom razprave, katere so se bile začele začetkom tekočega leta v Varšavi.

Češko železo ceneje

Praga, 26. nov. kk. Češkoslovaški železni kartel je danes po daljših pogajanjih z vlado sklenil, da bo znižal cene železa povprečno za 6—7%, dočim je vlada zahtevala povprečno znižanje cen za 10—15%. Zato pa se je železni kartel obvezal, da ne bo odpuščal delavcev in ne znižal delavskih mezd.

Drzen beg

Madrid, 26. nov. AA. Doznava se, da je major Franco pobegnil iz vojaških zaporov, ker mu je uspelo prežagati železno mrežo na oknu. V prihodnjih dneh bi bili morali jetnika prepeljati v trdnjavo San Cristoval pri Pampluni. Listi spravljajo njegov pobeg v zvezo z govoricami o predstoječi vojaški vstaji. Franco je baje vodja skupine italskih oficirjev, ki so nezadovoljni z režimom.

Predlogi glede davka na poslovni promet

Belgrad, 26. nov. AA. Ožji medzborniční odbor za izvršitev predloga o skupnem davku na poslovni promet obvešča vse gospodarske organizacije in vse zbornice, ki jim je razposlal posamezna vprašanja, da je poslednji rok za predložitev teh predlogov 15. decembra t. l., ko se sestane ta odbor na sejo, na kateri se bo izdelal definitivni tekst. Odbor je obenem sporočil vsem zbornicam in drugim gospodarskim organizacijam, da je zaprosil ministrstvo financ, naj se uveljavitev tega zakona odgodi do 1. aprila 1931, ker so gospodarstveniki imeli prekratek rok, da bi se pripravili in poslali svoje predloge, ker bi prej morali materijal dobro proučiti.

Belgrajske vesti

Belgrad, 28. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja na predlog prosvetnega ministra in po zaslišanju predsednika ministrskega sveta je povišan na filozofski fakulteti univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani za izrednega profesorja v 4a/I dr. Balduin Saria, dosedaj izredni profesor v 4/I.

Belgrad, 26. nov. l. Prosvetni minister je ukinil svoječasno izdano naredbo, po kateri je bilo profesorjem državnih gimnazij prepovedano poučevati na privatnih zavodih. S tem bodo profesorji zopet lahko poučevali na zasebnih zavodih.

Belgrad, 26. nov. l. Tarifni odbor je dokončal svoje delo in sklenil, da se bo prihodnja seja vršila 8. decembra v Zagrebu.

Belgrad, 26. nov. l. Kakor smo izvedeli, bo prosvetni minister razveljavil svoječasno izdano naredbo, po kateri se na privatnih šolah ni smela pobirati šolnina.

Drobne vesti

Vatikansko mesto, 26. nov. ž. Novi prorektor zavoda sv. Jeronima, kardinal Cerretti bo svečano prevzel protektorat v decembru v zavodskih prostorih.

Madrid, 26. nov. AA. Kralj Alfonz je imenoval infanta Carlosa za generalnega nadzornika španske vojske.

Dunaj, 26. nov. kk. Dunajsko državno pravdništvo je po večmesečni preiskavi ustavilo kazensko postopanje proti bivšemu guvernerju na Reki in madjarskemu poslaniku v Londonu, grofu Ladislavu Szaparyju in njegovi soprogi, češ da sta prikrivala svojim upnikom juvele.

Oslo, 26. nov. kk. Znani polarni raziskovalec Oton Sverdrup je danes umrl v starosti 75 let po daljši bolezni.

Bruselj, 26. nov. kk. Dans popoldne je belgijska vlada dobila v poslanski zborници zaupnico z večino 95 proti 69 glasovom, dočim se je sedem poslancev odtegnilo glasovanju.

Newyork, 26. nov. AA. Standard Oil družba je dosegla z letošnjo dividendo rekord; izplačala bo 286 milijonov dolarjev, za 17 milijonov več ko lani.

London, 26. nov. AA. Reuter poroča iz Pekinga: Italijansko poslaništvo potrjuje umor škofa Soggija. Umorili so ga razbojniki v Hinganfu.

Hmelj

Nürnberg, 26. nov. kk. Danes je bilo pripeljanih na trg 70 bal hmelja, prodanih pa jih je bilo 60. Dosegle so se cene: za gorski hmelj 40—60, za hallertauski 50—80 mark. Razen tega je bilo prodanih nekoliko postavk štajerskega hmelja po 55 mark. Razpoloženje in cene so ostale še dalje nespremenjene.

Proslava 1. decembra

Ljubljana, 26. nov. AA. 1. december praznujemo kot državni praznik ujedinjenja troimenega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotno državo pod žezlom dinastije Karadjordjevičev.

V ta namen bo ta dan ob 10 v tukajšnji stolnici sv. Nikolaja zahvalno cerkveno opravilo, kjer se bo zapela zahvalna pesem s predpisanimi molitvami.

V pravoslavni kapeli se vrši služba božja istega dne ob 9, v evangeljski cerkvi pa ob 10.

Na vseh državnih uradih kakor tudi na zgradbah uprav javnopravnega značaja morajo biti razobešene državne zastave, v mestih in trgih pa morajo vsi lastniki zgradb izobešati državne zastave.

Istega dne sprejema od pol 12 naprej vršilec dolžnosti bana dravske banovine v banski palači (Bleiweisova cesta 10) poklonitve in čestitke.

Seja VZS

Belgrad, 26. nov. AA. Na včerajšnji seji drž. zakonodajnega sveta je bil končan pretres predloga o pomorskih trgovskih akademijah.

Danes je imel državni zakonodajni svet sejo, na kateri se je razpravljalo o predlogu zakona o ukinitvi »najemninskega vinarja«, in o predlogu zakona o dopolnitvi zakona z dne 25. aprila 1894 o ureditvi zemljiških zajednic. Pretres teh zakonskih načrtov je končan in vrhovni zakonodajni svet je načel zakon o srednjih trgovskih šolah.

Na koncu seje so izvolili sekcijo za proučevanje predlogov iz resorja ministrstva za socijalno politiko in narodno zdravje. V to sekcijo so prišli dr. Slavko Miletič, dr. Karamehmedović, Ivan Vesenjak in dr. Gosar.

Prihodnja seja bo v četrtek, 27. t. m. ob 16 s temle dnevnim redom:

Nadaljevanje pretresa v poedinostih zakonskega načrta o srednjih trgovskih šolah pretres zakonskega načrta o srednjih obrtnih šolah in pretres zakonskega načrta o geoloških institutih.

Seja komisije za izdelavo državljanskega zakonika

Belgrad, 26. nov. AA. Danes je bila pod predsedstvom ministra za pravosodje dr. Srskića seja komisije za izvršitev državljanskega zakonika. Na seji so bili člani komisije gg.: dr. Dragoljub Arangjelović, univ. prof. v Belgradu, univ. prof. v Ljubljani dr. Gregor Krek, univ. prof. v Zagrebu dr. Ivan Maurović, univ. prof. v Belgradu dr. Čedomil Mitrović, univ. prof. v Belgradu Bojan Perić, advokat v Belgradu Dobrivoje Petković in univ. prof. v Belgradu dr. Živojin Spasojević ter vršilec dolžnosti načelnika zakonodajnega oddelka dr. Bertold Eisner, predsednik senata vrhovnega sodišča v Sarajevu. Kot zapisnikar se je seje udeležil Nikolaj Spasarukov, inspektor v ministrstvu za pravosodje.

Na seji so ugotovili, da je komisija za izdelavo državljanskega zakonika izdelala skoraj ves načrt za državljanski zakonik, razen uvodnih naredb in zakonskega (bračnega) in rodbinskega prava. Po daljši debati je komisija naložila članom, da izdelajo te partije in jih končajo do 1 februarja 1931 ter predlože v teku februarja komisiji v svrho določitve končnega besedila teh partij. Čim bo komisija ugotovila te partije, se bodo uredile vse partije celega zakona, tako da bo moči čim prej predložiti javnosti končen načrt. To se bo zgodilo v začetku maja. Na seji je bilo sklenjeno, da se bodo odredbe o rodbinskih zadrugah izdale v posebnem zakonu, norme o privatnem pravu pa pridejo v uvodni zakon za državljanski zakonik.

Iz seje gospodarskega odbora

Belgrad, 26. nov. AA. Danes dopoldne se je končalo 3. letošnje zasedanje gospodarskega odbora. Ob sklepu tega zasedanja je bil sprejet sklep da se bo 4. zasedanje vršilo 8. dec. v Zagrebu in sicer v dvorani zagrebške TOI zbornice. Dnevni red bo tale: 1. ukinitev današnjih ugodnosti železniških tarif za prevoz tujega premoga in koksa v zvezi z znižanjem tarif za domači premog do reških pristanišč; 2. predlog železniške uprave o omejitvi izjemne tarife št. 34 zaradi zlorab; 3. predlogi o uvedbi ugodnosti pri tarifah za prevoz žita in moke.

Zagrebške vesti

Split, 26. nov. ž. Spomladi se bo pričela graditi umetniška kolonija, v kateri bo mogel vsak umetnik dobiti atelje.

Zagreb, 26. nov. ž. Radi zvišanja števila dijakov v tem šolskem letu, je nastala potreba, da se v Zagrebu zgradi nov velik dijaški dom. V tem smislu so se že podvzeli potrebni koraki.

Koselskijeva interpelacija radi slovenske duhovščine

Pavšalno sumničenje državnega podtajnika

Rim, 26. nov. kk. Na današnji seji poslanske zbornice je prišla na razpravo interpelacija poslanca Coselschega o protiitalijanski akciji slovanskega klera v Julijski Benečiji. Državni podtajnik za notranje stvari Arpinatti je izjavil, da je vlada mogla ugotoviti, da danes, po dvanajstih letih, ko je Italija zopet zavzela svoje stare meje, samo majhen del klera v Julijski Beneciji še ne more opustiti sovražne propagande proti italijanskemu narodu in direktivam fašizma. Nekateri težki primeri so prisilili politično oblast k energičnim korakom. Tako je morala razpustiti nekatera tako zvana katoliška mladinska društva, v katerih se je neprestano vršila zahrbtna propaganda proti domovinskim čuvstvom prebivalstva in proti fašističnim mladinskim institucijam. Taka akcija je na italijanskih tleh in pod fašistovskim režimom nedopustna. To se je že sporočilo kompetentnim cerkvenim oblastvom. Zato se pričakuje, da bo previdno in neprestano delovanje cerkvenih oblasti pripomoglo k temu, da se bo takemu početju napravil konec. Če se to ne bo zgodilo, bo fašistična vlada vedela na radikalen način nastopiti s sredstvi, ki so ji na razpolago.

Energičen boj za znižanje cen v Italiji

Listi odobravajo vladno postopanje

Pariz, 26. nov. AA. Havas poroča iz Rima: Italijanski tisk je začel odločno borbo za znižanje cen ter pomaga v tem oziru vladi in krajevnim oblastem. Oni trgovci, ki se niso dali dozdaj prepričati, da morajo znižati cene, so dobili od oblasti naročilo, naj to napravijo. Oblasti se ne bojijo niti pred tem, da zaprejo take trgovce in da vodijo preiskavo v slučaju, da so količkaj sumljivi kake nekorektnosti. Po vseh ulicah so nalepljeni letaki, v katerih se pozivajo trgovci, obrtniki in industrijalci, da znižajo cene. Tisk zahteva, da morajo vsi trgovci označiti cene pri blagu v izložbah. Te drakonske odredbe so dozdaj edinstven slučaj in listi ne zakrivajo eventuelnih posledic teh radikalnih odredb. »Messagero« piše, da je ves narod v tem vprašanju pokazal, da stoji za oblastmi. Pravi pa, da ima vsaka kolajna dve plati in da bi mogle omenjene odredbe pokopati slabše trgovce. Vendar se morajo vsi pokoriti odredbam in razlogom vlade, ostane naj samo ono, kar je jako in zdravo in sposobno za življenje.

Dolgotrajna pogajanja

Avstrijske stranke varujejo svoje stališče

Dunaj, 26. nov. kk. Danes so se ponovno sestali poslanci krščanske socialne stranke v parlamentu na posvetovanje, v katerem so zastopniki z dežele preglasovali desno krilo stranke, nakar je smatrati, da je končno propadel poskus, ohraniti Vaugoina na krmilu. Oddana je bila izjava, da krščanski socialci sedanjo vlado nočejo ohraniti na vladi pod vsakimi pogoji, da pa se je moral na drugi strani odkloniti skok v temo, ki bi eventualno moral priti pri predčasni demisiji.

Tudi Schobrov blok se je posvetoval v parlamentu ter je ostal pri svojem prejšnjem sklepu, da se mora na vsak način izvršiti sprememba vladnega kurza, ako naj se posreči sestava večine. Schobrov blok je sklenil, da se bo v primeru, če bi Vaugoin do prve seje narodnega sveta dne 2. decembra ne odstopil, sicer odtegnil glasovanju za nezaupnico, ki jo je pričakovati s strani socialnih demokratov, da pa bo potem sam vložil zelo jasen predlog nezaupnice, ki bo lahko z glasovi socialnih demokratov povzročil padec kabineta. Krščanski socialci si radi tega odločnega zadržanja srednjih strank ne pustijo vzeti upanja, temveč bodo nadaljevali pogajanja s Schobrovim blokom. Čuje se, da knez Starhemberg ne bo prevzel nobenega mandata v narodnem svetu, kar bi tudi mnogo pripomoglo, da bi se nova vlada lažje sestavila.

Poljske volitve v Reichstagu

Berlin, 26. nov. kk. Parlamentarni odbor za zunanje stvari je sklican na dan 2. decembra ter bo razpravljal o volivnih dogodkih v vzhodni Gornji Šleziji. Ministrski svet pa se bo najbrže jutri posvetoval o noti, ki jo namerava poslati generalnemu tajništvu Društva narodov. Ta nota se sedaj sestavlja v zunanjem ministrstvu in bo vsebovala ves nemški materijal o postopanju proti Nemcem, o posameznih terorskih aktih v Gornji Šleziji in o nemških pritožbah proti poljskim kršitvam manjšinskega prava. Nemški ministrski svet bo jutri sklepal tudi o tem, ali naj se skliče posebna seja Društva narodov za razpravo o vzhodnošlezijskih dogodkih, ali pa naj se to vprašanje stavi na dnevni red januarskega zasedanja Sveta Društva narodov.

Bethlen zopet potuje

Budimpešta, 26. nov. kk. Ministrski predsednik, grof Bethlen je sprejel danes zastopnike listov, katerim je govoril o razmerju Madjarske nasproti Sovjetski Rusiji. Madjarska je svojo politično linijo formulirala tako, da ne želi na Madjarskem nobenega ruskega zastopstva, sama pa tudi noče biti zastopana v Rusiji. Vendar pa bi Bethlen protestiral proti temu, če bi kdo Madjarski zameril, ako bi hotela navezati stike z Rusijo. Končno je Bethlen tudi še omenil, da namerava potovati tudi na Dunaj, da vrne svoječasni obisk dr. Schobra.

Užaljeni Bratianu

Bukarešt, 26. nov. kk. »Dimineata« poroča, da je voditelj liberalne stranke Vintila Bratianu sporočil včeraj dvornemu maršalatu, da se odreka avdience pri kralju, ki je bila določena za današnji dan. Za to avdienco je Bratianu sam prosil štiri dni pred otvoritvijo parlamenta, da pojasni kralju vzroke, zakaj se je liberalna stranka pred letom dni umaknila iz parlamenta. Ker pa so se liberalci sedaj vrnili v parlament, smatra Bratianu, da njegova avdienca nima nobenega pomena več. Ta korak Bratiana je povzročil v političnih krogih veliko začudenje. »Adeverul« piše, da se je avdienca nalašč določila na tako pozen čas, Bratianu pa izjavlja, da se avdienci ni odrekel radi osebne užaljenosti, temveč je samo ugovor proti neobičajnemu postopanju. Kralju pa je vedno na razpolago, če mu hoče kaj sporočiti. V ponedeljek je povabljen na avdienco h kralju poslanec Duca.

Hindenburg ni zadovoljen s Stahlhelmom

Berlin, 26. nov. kk. Prilizovanje Stahlhelma italijanskemu fašizmu je obsodil najodličnejši član Stahlhelma, državni predsednik Hindenburg na način, ki ga ni mogoče napačno razumeti. Pred kratkim je oficielna deputacija Stahlhelma obiskala Rim in izročila Mussoliniju častni znak Stahlhelma. Kakor doznava »B. Z. am Mittag«, je predsednik Hindenburg obvestil vodstvo Stahlhelma, da tega romanja v Rim nikakor ne razume.